

 HEDEMORA KOMMUN	STYRDOKUMENT		Sida 1(5)
	Datum 2024-04-23		Omfattning Alla nämnder
	Giltighet fr o m 2024-07-12		Publicering Författningssamlingen
Godkänt/antaget av Kommunfullmäktige	Dokumentägare Kommundirektör	Dokumentansvarig Kommunsekreterare	

Program för kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare

Dok. Kategori:	Program
Stadie:	Beslutad
Gallring:	Bevaras
Kort beskrivning:	<p>Program för kontroll, uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare.</p> <p>Fullmäktige ska under varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Befintligt program kan omprövas och om förhållandena inte förändrats kan det gällande programmet fastställas på nytt.</p> <p>Kommunfullmäktige fastställer program som beskriver den politiska strategin/viljeinriktningen för ett visst område.</p>

Ursprungligt beslutsdatum	Ursprungligt diarienummer	Bör revideras senast	Skapad av
2020-05-26	KS585-18 003	Vid behov, dock minst en gång per mandatperiod	Jennifer Berglund, kommunsekreterare
Revideringar (datum, §)	Vad revideringen avsett	Diarienummer vid revidering	Ändrad av
2024-06-18 § 125	Översyn av hela dokumentet	KS038-24 003	Ann-Christine Östlund Bäckehag, kommunjurist och Jennifer Berglund, kommunsekreterare

PROGRAM FÖR KOMMUNALA ANGELÄGENHETER SOM UTFÖRS AV PRIVATA UTFÖRARE

Detta program gäller för upphandling av privata utförare enligt lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) och lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF). De krav som ställs i programmet kan endast påverka förfrågningsunderlag och avtal som ligger framåt i tiden i de delar som inte funnit med i program som befintliga avtal omfattas av. Genom detta förfarande får fullmäktige ta ställning till mål och kriterier för uppföljning. En utgångspunkt för programmets tillämpning är att det rör en kommunal angelägenhet.

Med nämnd nedan menas även kommunstyrelsen. Beslut om överlämnande ska alltid tas av fullmäktige.

Programmets omfattning och syfte

Programmet omfattar fullmäktiges mål och riktlinjer samt hur kontroll och uppföljning ska ske. Det handlar om övergripande mål och riktlinjer. Utifrån programmet kan riktlinjer sedan antas för specifika verksamhetsområden för att uppfylla skyldigheten av kontroll, insyn och uppföljning.

Syftet är att förtydliga kommunens ansvar att systematiskt följa upp och kontrollera privata utförares verksamhet samt öka allmänhetens insyn i dessa. Avtalen med en privat utförare ska utformas på ett sådant sätt att det gör det möjligt för kommunen att kontrollera och följa upp verksamhet som inte omfattas av offentlighetsprincipen. Utgångspunkten är att allmänhetens möjligheter till insyn ska vara desamma oavsett om verksamheten bedrivs av en privat utförare eller kommunen. Kommunen ska ha ett strategiskt förhållningssätt när privata utförare anlitas.

Valfrihetssystem enligt lagen (2013:311) om valfrihetssystem (LOV) är inte inrättat i kommunen.

Lagstiftning som ligger till grund för programmet

12 kap. 4 § regeringsformen, 3 kap. 12 § kommunallagen (KL) och 10 kap. 1 § KL reglerar när kommunala angelägenheter kan överlämnas till juridisk person eller annan enskild individ. Fullmäktiges skyldighet att anta program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare framgår av 5 kap. 3 § KL. Skyldigheten att kontrollera och följa upp kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare framgår av 10 kap. 7 – 9 §§ KL. Av 6 kap. 6 § KL framgår att det är varje nämnd som har det övergripande praktiska ansvaret för verksamhet som med stöd av 10 kap. 1 § KL har lämnats till någon annan.

Definition av privat utförare

Med privat utförare avses en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet enligt 10 kap. 1 § KL. Med juridisk person avses bland annat aktiebolag, stiftelser, kommunalförbund, handelsbolag, ekonomiska föreningar, ideella föreningar, kooperativa föreningar, idéburna organisationer. Däremot anses inte ett kommunalt företag, det vill säga ett hel- eller delägt kommunalt bolag eller sådan stiftelse eller förening som avses i 10 kap. 6 § KL (kommunala stiftelser och bolag) vara en privat utförare.

När ska programmet användas

En privat utförare är en helt privat aktör till vilken kommunen genom avtal lämnat över vården av en kommunal angelägenhet. Detta program gäller för all den verksamhet som kommunen upphandlar av en privat utförare, det vill säga inom alla verksamhetsområden, där privata utförare enligt lag kan vara ett alternativ. Programmet gäller inte verksamhet som bedrivs av kommunen i egen regi. Enskilda huvudmän för fristående skolor och förskolor får sitt godkännande (tillstånd) av Statens skolinspektion och inte sluter något avtal med kommunen enligt 10 kap. 1 § KL, varför de därför inte betraktas som privata utförare i kommunallagens mening.

En nämnd kan inte delegera beslutanderätt till uppdragstagare.

Mål och riktlinjer

Mål som framgår av kommunens styrdokument Mål och budget ska finnas med i upphandlingsunderlag. Mål och budget innehåller övergripande mål för all verksamhet samt nämndspecifika mål. Dessa mål är utgångspunkt för uppföljning på övergripande plan. I upphandlingsunderlag ska även andra för upphandlingen relevanta kommunövergripande mål finnas med exempelvis avseende energi- och klimat, hållbarhet, korruption och otillåten påverkan. Varje nämnd kan sedan ha egna mål och krav som ska finnas med i upphandlingsunderlag och avtalsuppföljning utifrån exempelvis styrdokument, kvalitetsledningssystem och så vidare.

Inför att avtal ingås

Innan kommunen lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till en privat utförare ska fullmäktige se till att kommunen kontrollerar och följer upp verksamheten. Detta är en nödvändig förutsättning för att kommunen ska kunna leva upp till sitt verksamhetsansvar. Nämndernas ansvar för uppföljning och kontroll framgår av 6 kap. 6 § 3 st KL. Detta ansvar omfattar även verksamhet som bedrivs av privata utförare inom respektive nämnds verksamhetsområde.

Bestämmelsen i 6 kap. 6 § 3 st KL innebär en skyldighet att inte bara tillförsäkra sig en möjlighet att följa upp, utan det krävs att även aktiva åtgärder vidtas för att följa upp verksamheten. Vad gäller kontroll måste konkreta åtgärder vidtas för att tillförsäkra sig detta.

Avtal med privata utförare ska därför omfatta bland annat följande:

- Vilka **åtgärder** som ska vidtas **avseende kontroll och uppföljning**. Detta för att säkerställa den privata utförarens skyldighet att medverka och bistå vid uppföljningen.
- Hur och när kontroll och uppföljning ska ske.
- Krav på **internkontroll**. Kommunens antagna Riktlinje för internkontroll ska användas av privata utförare i tillämpliga delar. Det ska framgå vilken information som krävs från privat utförare för att nämnden ska kunna utöva den interna kontrollen.
- Insynens omfattning. Krav på **information** som den privata utföraren ska tillhandahålla **för att göra det möjligt att ge allmänheten insyn** i den verksamhet som lämnas över. Omfattningen av den information som ska lämnas blir beroende av bland annat den överlämnade verksamhetens art, hur många kommunmedlemmar som är beroende av verksamheten och hur mycket skattemedel som går till verksamheten. För att bestämma insynens omfattning ska det, vid avtalens utformning, göras en avvägning mellan ena sidan den privata utförarens intressen av exempelvis skydd för affärsmässiga

förhållanden och andra sidan allmänhetens intresse av hur verksamhetens utförs. Man ska eftersträva att den information som ska lämnas motsvarar den som offentlighetsprincipen ger möjlighet till. Exempel på sådan information som det kan bli aktuellt för kommunen att tillförsäkra sig är uppgifter om personalen och dess kompetens, utbildningsnivå och kapacitet, antal anställda, antalet anställda omräknat till heltid, personalkontinuitet, brukarundersökningar samt den privata utförarens organisation, ägarförhållanden, företrädare, årsredovisning och eventuella underleverantörer. Det kan också handla om kvalitet, avvikelser och klagomål, miljöarbete, integration och jämställdhet.

Kontroll och uppföljning

Kommunen har det yttersta ansvaret för förvaltningsuppgifter som anförtrotts åt en privat utförare/aktör/entreprenör. När skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten. Det räcker inte att kommunen har möjlighet att följa upp och kontrollera privata utförare, utan ska också vidta faktiska åtgärder för kontroll och uppföljning.

Enligt 6 kap. 6 § KL ska varje nämnd inom sitt verksamhetsområde se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Varje nämnd som omfattas av ett avtal med privata utförare inom sitt verksamhetsområde har ansvar för kontroll och uppföljning av den privata utföraren.

Omfattningen på kontrollen och uppföljningen kan se olika ut beroende på hur angelägen verksamheten är ur ett allmänintresse. Ju mer beroende invånarna är av verksamheten desto större är kravet på uppföljning och kontroll och att identifiera risker som kan finnas.

I ansvaret för kontroll och uppföljning ligger att säkerställa att

- verksamhet som bedrivs stämmer med de övergripande mål som fullmäktige har ställt upp samt att verksamheten bedrivs i enlighet med lag, förordning, föreskrifter, reglemente, särskilda beslut som fullmäktige kan ha fattat om verksamheten inom nämndens område och andra regler som gäller för verksamheten,
- kraven på internkontroll efterlevs. Vad som menas med intern kontroll framgår av kommunens antagna styrdokument Riktlinje för internkontroll. Det kan exempelvis handla om kontroll av fördelning av ansvar och befogenheter såsom systematiskt ordnade kontroller av organisation, redovisningssystem och administrativa rutiner samt kontroll att attest- och utanordningsregler är aktuella.

Riktlinjer för nämndernas kontroll och uppföljning

Varje nämnd ska utifrån detta program utarbeta riktlinje för när och på vilket sätt avtal och verksamhet ska följas upp. Riktlinjen ska omfatta samtliga utförare oavsett driftform, det vill säga även verksamhet i kommunal regi som utförs i konkurrens med privata utförare.

Riktlinjen ska innehålla:

- En sammanfattande beskrivning av nämndens kontroll- och uppföljningsansvar utifrån tecknat avtal.

- Vad som ska kontrolleras och följas upp, exempelvis nyckeltal, mål, personaltäthet, internkontroll, prestationsmått etcetera.
- Vilken form av kontroll och uppföljning som ska användas. Var det operativa ansvaret för kontroll och uppföljning ligger.
- Tidplan.
- Behov av att upprätta risk- och sårbarhetsanalys.
- Former för återkoppling av resultatet till nämnd, utförare och allmänhet.

Kontroll och uppföljningen ska genomföras på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt och resultaten efter genomförd kontroll och uppföljning ska dokumenteras och redovisas till nämnden.

Kontroll och uppföljning kan ske i form av

- regelbunden och riktad kontroll och uppföljning inkl. avtalsuppföljning med syftet att kontrollera att verksamheten arbetar utifrån upphandlings- och uppdragsavtalet, lagar, förordningar, föreskrifter och andra regler,
- uppföljning av kommunens måldokument i samband med nämndernas uppföljning i samband med delårsbokslut och årsredovisning,
- brukaruppföljningar,
- oanmälda besök,
- uppföljning av ekonomisk status. Detta syftar till att identifiera utförare som riskerar hamna på obestånd. Det ger nämnden en möjlighet att ha beredskap för hantering av eventuella förändringar i verksamheten.

Nämnderna ska i delårsrapport och årsredovisning till styrelse och fullmäktige ange vilken kontroll och uppföljning som genomförts hos privata utförare.

Allmänhetens insyn

Kommunen ska se till när avtal sluts med privata utförare att kommunen genom avtalet tillförsäkrar sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över. Information som kan vara aktuell i avtalet framgår också under rubriken *Inför att avtal ingås* ovan.

Information som begärs in från privata utförare ska ha en koppling till upphandlingen och den verksamhet som upphandlas och ska inte ställa högre krav än vad som är rimligt.

Allmänheten ges inte rätt att direkt få ut handlingar av utföraren utan det är endast kommunen som kan begära ut uppgifter. De uppgifter som kommunen erhållit blir allmänna handlingar i kommunen.

Informationsskyldighet

När enskilda personer kan välja mellan olika utförare ska nämnden lämna information om samtliga utförare. Informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar och lättillgänglig.